

Gennemførelse og frafald på bachelor-uddannelsen på Det Juridiske Fakultet – En kvantitativ og kvalitativ analyse

Hovedresultater

Hovedresultater

Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet optager hvert år mere end 700 studerende på deres bacheloruddannelse. Det er dog langt fra alle studerende, der stater på bacheloruddannelsen, som gennemfører den. Der kan være mange årsager til, at studerende afbryder deres uddannelse før tid, og ofte er frafaldet et resultat af flere forskellige forhold. Mange studerende oplever skiftet fra gymnasiet til universitet som et stort spring, der for fleres vedkommende også foregår i en helt anden landsdel end den, de er vokset op i. Foruden at skulle lære den særlige akademiske metode skal de studerende også lære at begå sig i et nyt socialt miljø. Frafall er en udfordring for samfundsøkonomien, uddannelsesinstitutionerne og for den enkelte studerende, som har brugt tid og ressourcer på et afbrudt uddannelsesforløb.

I denne rapport præsenterer vi en undersøgelse af frafaldet blandt bachelorstuderende på Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet. Formålet med undersøgelsen er at give viden, som kan omsættes til konkrete indsatser, der kan øge den sociale og faglige trivsel for de bachelorstuderende. Undersøgelsen er baseret på både kvantitative og kvalitative analyser. De kvantitative datakilder kommer fra Københavns Universitets studieadministration, registerdata fra Danmarks Statistik om de studerende sociale baggrund samt fra en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt de bachelorstuderende med fokus på deres trivsel. De kvalitative data kommer fra fokusgruppeinterviews med i alt 37 bachelorstuderende fra 2., 4. og 6. semester. Mens de kvantitative analyser primært har fokus på at afdække de objektive forhold for de studerende, tilføjer de kvalitative analyser en mere subjektiv dimension ved at give de studerende mulighed for selv at sætte ord på deres personlige oplevelser af og tanker om uddannelsen.

Et særegent frafald

Sammenlignet med studerende fra andre samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser på Københavns Universitet har bachelorstuderende på Det Juridiske Fakultet et relativt højt frafald. Frafall det adskiller sig fra frafaldet inden for de fleste andre fag på Københavns Universitet ved at være støt stigende over hele bacheloruddannelsen. Frafall det på jura har dermed visse ligheder til frafaldet blandt bachelorstuderende på Økonomisk Institut. Begge bacheloruddannelser er karakteriseret ved at have et højt optag af studerende med et lavere gennemsnit fra gymnasiet sammenlignet med optaget af studerende på de andre bacheloruddannelser. Imidlertid viser vores analyser en relativt svag statistisk sammenhæng mellem de studerendes gymnasiekarakter og deres frafald på bacheloruddannelsen. De studerende, som frafall der uddannelsen, er med andre

ord ikke nødvendigvis dem, som også har de laveste karakterer gennemsnit fra gymnasiet. Foranlediget af disse indledende empiriske fund sætter undersøgelsen fokus på de studerendes faglige og sociale forhold.

Sociodemografiske karakteristika for frafald

Størstedelen af de studerende, som starter på den juridiske bacheloruddannelse, gennemfører også uddannelsen. Vores analyser viser eksempelvis, at 75 % af alle studerende fra årgang 2015 og 2016 årgang gennemførte uddannelsen. Der kan være mange årsager til, at de studerende afbryder deres uddannelse. Omkring 15 % af de studerende fra de to årgange afbryder eksempelvis deres uddannelse i relation til, at de samtidig ikke har bestået en eksamen. En mindre gruppe studerende på ca. 9 % afbryder imidlertid bacheloruddannelsen, selvom de har bestået alle tilmeldte eksaminer. Det er i højere grad mænd, ældre studerende (personer der starter på uddannelsen, efter de er fyldt 24 år), studerende med anden etnisk baggrund end dansk samt studerende med lavt karaktergennemsnit fra gymnasiet, som frafalder bacheloruddannelsen som følge af ikke at have bestået deres eksaminer.

Fem typiske uddannelsesforløb

Vi har analyseret uddannelsesforløbene for samtlige studerende fra årgang 2017 og 2018. I analyserne følger vi de studerende, fra de starter på bacheloruddannelsen, indtil de enten gennemfører eller afbryder den. Analyserne viser fem overordnede uddannelsesforløb. Lidt under halvdelen af de studerende (43 %) klarer sig fremragende til samtlige eksaminer og gennemfører bacheloruddannelsen på nomineret tid. En mindre gruppe på 18 % klarer sig også igennem bacheloruddannelsen, men med mere jævne eksamenskarakterer i midten af karakterskalaen. En gruppe på 11 % klarer sig igennem bacheloruddannelsen ved løbende at udskyde eksaminer for på den måde at få mulighed for at fokusere på enkelte eksaminer. Analyserne viser imidlertid også, at flere studerende oplever vanskeligheder undervejs i deres uddannelsesforløb og derfor må kæmpe med både lave karakterer til eksaminer og behov for at udskyde eksaminer. En gruppe på 14 % af de studerende frafalder uddannelsen allerede på de første semestre, mens en anden gruppe på 14 % falder fra senere på bacheloruddannelsen efter at have udskudt flere af deres eksaminer. Vi finder en overvægt af kvinder, studerende med anden etnisk baggrund samt ældre studerende i gruppen af studerende, som frafalder efter at have udskudt deres eksaminer. Ældre studerende er også overrepræsenteret i gruppen af studerende, som frafalder uddannelsen.

De fem mest udbredte uddannelsesforløb blandt bachelorstuderende på årgang 2017-2018

De fagligt stærke studerende (43 % af de studerende) klarer sig godt til eksaminerne typisk med karakterer over middel.

De jævne studerende (18 %) gennemfører uddannelsen med middel karakterer. Kun et fåtal fra denne gruppe benytter sig af re-eksamen.

De strategiske studerende (11 %) anvender i langt højere grad end de andre grupper reeksamen til at gennemføre deres uddannelse.

De frafaldne studerende (14 %) er studerende, som afbryder bacheloruddannelsen allerede på de tidlige semestre.

Glidebanestuderende (14 %) begynder allerede på de første semestre at udskyde eksaminer. De studerende oplever undervejs i uddannelsesforløbet stadig flere vanskeligheder ved at bestå eksaminer, hvilket betyder et højt frafald hen imod slutningen af bacheloruddannelsen.

Social og faglig integration

De bachelorstuderende udgør ikke en homogen gruppe. Det gælder ikke blot i forhold til deres sociodemografiske karakteristika, men også i forhold til deres følelse af at være socialt og fagligt integreret på uddannelsen. Som led i undersøgelsen gennemførte vi en spørgeskemaundersøgelse blandt de studerende på 2., 4. og 6. semester. Ved at analysere mønstre i de studerendes besvarelser af spørgsmål omkring deres oplevelser af den faglige og sociale integration på bacheloruddannelsen kan vi opdele de studerende i tre grupper: en majoritetsgruppe på 44 % med høj faglig og social integration på bacheloruddannelsen, en gruppe på 21 %, som primært føler sig faglig integreret, og endelig en gruppe på 35 %, som i overvejende grad føler sig socialt integreret på bacheloruddannelsen.

Barrierer

I fokusgruppeinterviewene fortæller de jurastuderende om 12 barrierer for at gennemføre bacheloruddannelsen. I Tabel 1 gengiver vi hovedresultaterne. Bemærk, at vi her har fokus på de kvalitative aspekter af de studerendes oplevelser og ikke på at lave kvantitative generaliseringer. Når vi fx fremhæver, hvordan nogle mener, at der er for stor variation i undervisningskvaliteten, er det derfor ikke udtryk for, at denne holdning deles af samtlige studerende.

Tabel 1 Kvalitative nedslag i de studerendes oplevelser af 12 barrierer for at gennemføre bacheloruddannelse

Tematik	Barrierer
1. Introduktion til uddannelsen og studieteknik	Svær overgang til jurastudiet fra gymnasiet
	Manglende kendskab til studieteknik
2. Seminarhold	Stor variation i undervisningens indhold og organisering
	Studerendrevet undervisning og manglende deltagelse af studerende
3. Studiegrupper	Stor variation i de studerendes brug af studiegrupperne
	Tilfældig sammensætning af studiegrupper
4. Eksamen	Ukendte eksamensformer i forhold til tidligere undervisning
	Konflikt mellem egne og undvisernes forventninger
5. Karakterer	Socialt pres fra medstuderende om høje karakterer
	Præmissen om at lære de lave karakter at kende
6. Fakultetspersonale og gruppevejledere	Manglende synlighed
	For kort forløb med gruppevejledere
7. Det sociale miljø	Manglende overskud til at involvere sig i sociale arrangementer
8. Undervisningsindhold	Skift i taksonomisk niveau på 6. semester
	Forskel mellem konkrete fag og mere abstrakte som fx videnskabsteori
9. Arbejdsbyrde	Svært at planlægge og afsætte den nødvendige tid til at kunne følge undervisningen
10. Studieforløb	Markant skift i de faglige krav i overgangen fra 1. til andet 2. semester på uddannelsen
11. Strategisk adfærd	Svær balancegang mellem arbejdspress og karakterpres
12. Studiejobs og karrierer	Forventningspres i forhold til tidligt at få et studiejob
	Forventningspres i forhold til at få det "rigtige" job

Det sociale fællesskab

På den juridiske bacheloruddannelse foregår undervisningen primært på seminarhold med mellem 30-35 studerende, som er inddelt i mindre studiegrupper på fire til seks studerende. Resultatet af vores netværksanalyser af studiegrupperne for årgang 2018 (gengivet i Tabel 2) viser, at det har betydning for de studerendes frafald og eksamenskarakter, hvordan studiegrupperne er sammensat.

Tabel 2 Test af hypotese for betydningen af den sociale sammensætning af studerende i studiegrupper på for frafald og karakterer

Hypotese	Resultat
Demografisk inklusion: Sociodemografisk lighed i forhold til køn, alder og etnicitet.	<i>Negative effekter på karakter og frafald, hvis studiegrupper er domineret af medstuderende med det modsatte køn.</i>
Social inklusion: Sociodemografisk lighed i forhold til ikke direkte synlige karakteristika som fx familiebaggrund.	<i>Positive effekter for studerende for både ikke-akademiske og akademiske familier, hvis de indgår i studiegrupper, som både har medstuderende fra akademiske og ikke-akademiske familier.</i>
Rollemodeller: Ét gruppemedlems høje karakterer øger sandsynligheden for, at andre medlemmer af gruppen også klarer sig godt til eksaminerne.	<i>Positive effekter for studerende med høje karakterer, hvis de indgår i studiegrupper med andre studerende, som også har høje karakterer. Vi finder ingen negative effekter for at indgå i studiegruppe med studerende med lavere karakterer end dem selv.</i>
Strategisk adfærd: Strategisk adfærd, hvor studerende løbende udskyder eksaminer eller tager reeksaminer, påvirker andre gruppemedlemmer til også at have en lignende adfærd.	<i>Ingen tegn i analyserne på, at studerende, som udskyder eksamen, får andre studerende i studiegruppen til også at udskyde en eksamen. Ligeledes finder vi ingen tegn på, at medstuderende, som dumper en eksamen eller frafalder uddannelsen, påvirker de andre medstuderende i studiegruppen.</i>

For eksempel er der en øget risiko for frafald og lavere karakter for de studerende, hvis de indgår i studiegrupper, som er sammensat med overrepræsentation af det modsatte køn. Vi finder ingen betydning af at være i studiegruppe med overrepræsentation af ældre studerende. Til gengæld finder vi positive effekter for gruppesammensætning, der kombinerer studerende med forskellig social baggrund. Studerende fra såvel ikke-akademiske som akademiske familier har fx lavere risiko for at frafalde uddannelsen, hvis de indgår i studiegrupper, som består af studerende fra både akademiske og ikke-akademiske familier.

Konkluderende betragtninger

I undersøgelsens empiriske analyser har vi diagnosticeret en række potentielle sociale barrierer for de studerendes faglige og sociale trivsel. På den baggrund er det vores håb, at undersøgelsen kan danne grundlag for konkrete forslag til, hvordan de sociale rammer for bacheloruddannelsen kan ændres med henblik på at øge den faglige og sociale integration på uddannelsen. Undersøgelsen kan endvidere medvirke til at aflive sejlivede myter om, hvordan de studerende bør opføre sig for opnå succes på studiet. Et eksempel er, at det ikke skader den enkelte studerendes karakterer at indgå i en studiegruppe med studerende, som har lavere karakterer end vedkommende selv.

Hovedresultater: Gennemførelse og frafald på bacheloruddannelsen på Det Juridiske Fakultet
VIVE/2024
HR_302297